

nr. 13
24 ianuarie
2022

OPT

motive
săptămânal de cultură

sărman trup ușurel
învelit într-o față de masă cu elefanți
Catrinel POPA

foto: Bianca Zbarcea

OPTm

Retrospectiva Opt motive

Ioana Hodârnu

În ceea ce privește volumele de proză apărute anul acesta în România, poate că cea mai mare reușită a pieței de carte românească este colecția *Biblioteca de proză contemporană*, de la editura Litera. Din această serie, începută cu reeditarea romanului Doinei Ruști, *Omulețul roșu*, trebuie obligatoriu menționate și alte două volume, ambele aparținându-i scriitorului Radu Aldulescu. Primul la care ne referim este și el o reeditare, *Sonata pentru acordeon*, volum care marchează începutul unui nou tip de scriitură în literatura română, proza postdecembristă, a tranziției. Apoi, este vorba despre o apariție editorială proaspătă, romanul *Drumu-i lung, căldura mare*. Bogdan Răileanu vine cu un nou roman (menținându-se, astfel, pe podiumul literar – și pentru că prozele sale nu deviază de la calitate), *Să nu lași moartea să te găsească* (Polirom), un roman scurt, care redeschide, ca pretext diegetic, un mit fondator. Pe lista recomandărilor revistei se află și romanul lui William S. Burroughs, *Queer* (editura Trei), cu miză politică, cu povești ale unor figuri

marginale, dar și cu o istorie proprie a însuși textului (este publicat la câteva decenii de la scrierea sa, în 1985). Apoi, *Ghetoul interior*, de Santiago H. Amigorena, apărut la editura Litera, este un roman care revine la o tematică greu de metabolizat până în prezent, fiind vorba despre tragedia secolului XX, Holocaustul. Multe scrieri ale anului 2021 au avut acest punct comun, pe aceeași linie înscriindu-se și *Scrisoarea pierdută de la Auschwitz*, de Anna Ellory (editura Corint). Din seria romanelor cu acțiunea plasată în timpul sau după cel de-al Doilea Război Mondial face parte și *Casa Olandeză*, de Ann Patchett, volum finalist al Pulitzer Prize, în 2020 (la editura Humanitas).

În categoria recomandărilor de romane *bestseller*, două serii de autor merită a fi menționate. În primul rând, la Litera, s-au editat câteva dintre romanele lui Javier Marias, *Romanul Oxfordului*, *Bărbatul sentimental* sau *Așa începe răul ori Berta Isla*. În al doilea rând, Fredrik Backman, scriitor suedez, a crescut în popularitate, iar cărțile sale au fost traduse

rapid de către editura Art (aici, merită să fie listate romane ca *Noi contra Voastră*, *Oameni anxioși* sau *Un bărbat pe nume Ove*). De altfel, literatura spațiului scandinav e foarte prizată și anul acesta, (și) în România, unde apare un autor ca Niviaq Korneliussen, cu *Homo sapienne*, în traducerea deja cunoscutelor traducătoare de literatură scandinavă Simina Răchișeanu (la editura Paralela 45), un roman puternic, cu încărcătură din zona realismului sexual. Literatura scandinavă continuă să fie citită și în ariile ei *noir* sau polițiste, romanul *Regatul*, de Jo Nesbø (apărut la editura Trei) fiind un exemplu concludent. Fenomenul literaturii norvegiene, Knausgård, este prezent cu seria *Anotimpuri*, tot la editura Litera, cu traduceri din engleză. Poate că în acest ultim caz ar fi utilă o reeditare ulterioară, cu o traducere direct din limba norvegiană. Pentru a încheia trimiterea la literatura Nordului european, este de menționat și că un „clasic” al literaturii norvegiene, Knut Hamsun, se află printre recomandările colaboratorilor Opt Motive (*Foamea*, ediția apărută la

Univers, este o referință ce rezistă timpului).

Apoi, recomandările revistei s-au întors, nu de puține ori, la marea literatură clasică, la texte sau la autori canonici din literatura română sau din literatura universală.

În ceea ce privește literatura română contemporană, aș mai menționa romanele *Tatăl meu la izolare* de Cristian Teodorescu, *Exodul mieilor* de Irina Georgescu Groza (editura Nemira) și *Acul de aur și ochii Glorianei* de Radu Paraschivescu. Literatura pentru copii nu este nici ea neglijată, la editura Arthur apare volumul lui Florin Bican, *Cartea albă cu Apolodor sau Apolododecameronul* ori, foarte recent, *Hai pe Lună împreună* (aceeași editură).

Cum ar fi la cafea cu Wong Kar-wai?

Gabriela Suciu

Era toamna lui 2007 când am văzut primul meu film de Wong Kar-wai: *O iubire imposibilă / In the Mood for Love*. Fiind studentă la Facultatea de Film, vedeam foarte multe filme asiatice ca obiect de studiu. Sunt puține momente în viață în care simți că timpul se dilată, apoi se oprește și tu te scufunzi în clipă. Așa a fost această experiență cinematografică pentru mine. Am văzut filmul dintr-o suflare. Apoi am vrut să îl revăd. Atunci. Pe loc. Apoi să îl mai văd o dată. Apoi să văd toate celelalte filmele ale regizorului, pentru a-l descoperi pe autorul din spatele acestui stil, care nu era nici asiatic, nici european, nici american, ci din toate câte puțin. Picta cu muzică și cânta în diverse culori.

În 2014, la Berlin, l-am întâlnit pe Christopher Doyle, directorul de imagine al filmului și colaboratorul principal al regizorului, care, la cei 62 de ani și 75 de filme în palmares, era un om căruia îi sclipeau ochii când trebuia să vorbească despre film și munca lui, și

o făcea cu atât de multă căldură și pasiune încât te molipsea. Voi ai să pui mâna pe o cameră de filmat în acel moment, pentru a vedea și tu lumea așa cum o vede el.

Mă gândeam atunci cât de adevărat e proverbul cine se aseamănă se adună. Și îmi imaginam

discuțiile celor doi într-un atelier plin de culori, materiale și texturi, în care vorbeau trasând linii din creion pe niște schițe pe care doar ei le înțelegeau, creând scenariul împreună, din imagini, pe care și le întipăreau în minte. În astfel de întâlniri scenariul devine futil.

Și, ca orice învățăcel, îți doarești să te întâlnești cu autorii pe care îi ridici pe pedestal și vrei să îi ascuți și să tâlcuiști fiecare cuvânt. Dar imaginându-mi o cafea cu Wong Kar-wai nu pot să văd cuvinte și nici să îmi formulez întrebări.

Întâlnirea ar fi un mix de culoare, sunete și lumini, în care aceste elemente s-ar confunda între ele. Cafeaua ar avea gustul culorii roșii, muzica în surdină s-ar auzi călduț.

Pavel Nedelcu – despre primul său roman

Ciprian Handru

Ce piesă vestimentară, obiect (amuletă), parfum etc. a avut însemnătate mare pentru tine, îl consideri norocos sau magic, se leagă de o întâmplare decisivă...?

Primul care îmi vine în minte e pixul meu cu gel, care scrie cu verde. Verdele e culoarea mea preferată: un anumit tip de verde-lămâi. Am avut și stilou cu cerneală verde – încă-l mai am, doar că nu-l mai folosesc. Tot ce scriu acum e scris cu verde: a devenit, în timp, o marcă a mea.

Cum ai ajuns să scrii *Încotro ne îndreptăm?* De ce titlul ăsta? Ce ai vrut să spui prin acest roman?

Totul a plecat de la o gară. O gară prin care, între 2015-2020,

eram nevoit să trec în fiecare zi. La un moment dat, în gară a apărut un pian, gratis pentru cine știa să cânte. Din acel moment, totul în gară a reverberat de artă. Asistam la micile concerte atunci când vreun călător se oprea să cânte. Nu mă mai puteam dezlipi. Ca mine, toți călătorii care se strângeau în jurul pianistului de ocazie.

Și atunci m-am gândit oare de ce poate arta să miște (sau, după caz, să țină în loc) persoane fără pregătire sau cultură artistică? Cum se întâmplă asta? Ce e arta? O temă fundamentală pentru orice artist. La tema asta am adăugat și altele, care mă obsedează de multă vreme, ca de exemplu confuzia și alienarea socială, traumele colective și individuale, dragostea ca sentiment primordial și etern etc.

În ceea ce privește titlul, pe lângă a face referire la un tablou celebru și la una dintre întrebările filosofice seculare ale umanității, descrie experiența individului în societate: cu cât te adâncești în ea, cu cât ai impresia că înțelegi ceva din această lume enormă și confuză, cu atât mai mult pricepi că, de fapt, nu e deloc așa: nu înțelegi nimic, continui să ai mii de întrebări, în plus ești singur, singur și neajutorat. Lumea se dezvoltă, te lasă în urmă dacă nu ții pasul. Te lasă chiar și dacă îl ții! Te schimbă: și nici măcar nu realizezi.

Cu ce personaj de ficțiune ai merge să-ți cumperi laptop?

Cu Joseph K. din *Procesul* lui Kafka. Însă probabil nici nu aș

apuca să ies din casă, că imediat aș fi arestat.

Cum arată orașul pentru tine?

Orașul e confuzie, e mișcare continuă. Orașul e poliform, alcătuit din multe arii diferite între ele, în succesiune. Se trece de la liniște la zgomot, de la artă la degradare într-o clipă. Mediul urban mă inspiră cel mai mult, pentru că alimentează confuzia, alienarea, singurătatea societății – paradoxul! Temă de gândire: Oare nu ești mai singur într-un oraș plin de oameni decât ai fi într-un cătun cu doar patru case? Și, cred eu, dintre locurile publice urbane, gradul maxim de confuzie se regăsește în gări. Acea rumoare specifică mă fascinează.

Continuarea în versiunea online

Pe muchie de lamă de ras

Alexandru Lamba

Ca orice plan făcut pe genunchi, și acesta lăsa loc unor întrebări. Nimic esențial, bineînțeles, doar chestii de detaliu, de exemplu: „ce o să se întâmple dacă-mi iese?” sau „ce o să se întâmple dacă nu-mi iese?”. Ca să nu mai vorbim de: „cum mă voi întoarce după?” Ca să le elimin, ar fi trebuit să studiez temeinic teoria, eventual să execut una sau două misiuni mai simple, de testare, dar nu mai aveam răbdare pentru așa ceva. De-ndată ce m-am convins că șmecheria era funcțională, am și realizat că singurul mod în care aș putea să o folosesc ar fi aruncându-mă cu capul înainte. Aveam doar o idee vagă despre cum trebuia interacționat cu aparatul, căculele nu le-nțelegeam în ruptul capului, iar ca plan de acțiune... preferam să las chestiunea în seama inspirației de moment.

Ca să fiu cinstit, nici nu credeam că aș fi putut folosi laboratorul venerabilului dr. Nicolai

Cornelaide de prea multe ori înainte ca pleșuvul academician să-și dea seama și să-mi facă vânt electric afară din catedra de electrotehnică a Universității Transilvania. Sigur, eram laborant și asta-mi dădea dreptul (chiar mă obliga!) să bântui fără rost prin laboratoare. Căram inelul de chei de aproape un kil cu acte în regulă, însă a-mi băga nasul într-un proiect în care nu eram direct implicat, ci doar se întâmpla să se desfășoare într-una dintre sălile aflate sub puterea inelului meu de chei, era o mare măgărie. Iar a-i face măgării lui Cornelaide se pedepsea cu excomunicarea imediată.

Dar mai era un motiv, mult mai important, care mă zorea să-mi avortez embrionul de plan în aplicare înainte de a-i da șansa unei nașteri decente, și anume acela că fusesem laș de suficient de multe ori când venise vorba de femei. Și de fiecare dată, pasul în spate venise după ce

rumegasem prea mult în minte consecința respingerii. Nu mă înțelegeți greșit, avusesem parte de companie feminină, dar nicio dată de cea pe care mi-o doream cu adevărat. Curajul meu se limita la abordarea damelor care mă interesau puțin, sau aproape deloc, astfel încât eșecul să mă lase indiferent. Devenisem chiar bun la capitolul indiferență. Cât despre fluturi, ei bine, ajunsesem să cred că erau un simplu mit.

Și nu vorbesc întâmplător despre viața mea sentimentală ratată, pentru că, veți vedea, ca orice poveste care într-adevăr merită povestită, și aceasta este despre o femeie. Despre *acea* femeie! Și despre un individ căruia trebuia să-i aplic o corecție, chiar dacă asta ar fi însemnat să-i stălesc mutra.

Primul mi-a revenit auzul, odată cu bufnetul ca de bas. A urmat vederea, suficient de repede ca să văd cum unda de șoc culca iarbă în trecerea ei. Era

rațoare și mirosea a pădure, iar fenomenul și-a găsit sfârșitul în foșnet de frunze și fâlfâit de aripi. Mica mea cascadeorie deranjase flora și fauna locală. Dar numai puțin.

Mi-am mișcat degetele, apoi mâinile. Nu aveam nicio durere. La început am simțit o amețeală, cam de același soi cu cea care te încearcă vara, când te ridici brusc de la masa pe care au rămas patru halbe goale, dar, spre deosebire de cea din urmă, care te urmărește până la prima gustare, vertijul care mă încercase pe mine s-a mulțumit doar cu aerul rece ca să dispară.

Continuarea în versiunea online

Biografia timpului meu istoric

Doina Ruști

Căderea comunismului a avut consecințe importante nu doar în Europa, ci și în lume, punând capăt războiului rece, dar și unor obiceiuri culturale. Traducerile masive, editarea cărților până atunci interzise au dus, în Estul Europei, la o situație bulversantă, care a frânat creația cel puțin două decenii. Viața nu a continuat progresiv, ci cu poticneli, cu idiosincrazii, între care aș pune pe primul loc studierea comunismului ca obligație morală, detalierea situației de victimă, ori anatomia golurilor culturale etc. Și Occidentul a fost afectat de aceste schimbări. Reevaluarea propriilor resurse existențiale în raport cu lumea scăpată din comunism, șocurile create de valurile de imigranți, ca și obsesia globalizării au avut un impact vizibil asupra culturii.

Toate astea au generat și un exacerbant cult al personalității, generalizat epidemic, coborând de la dictatorii care au dominat finalul secolului anterior, la marea masă de oameni. În malaxorul imens, s-a acutizat criza identitară. Unii scriitori au pierdut interesul pentru scris (vezi ultimele romane ale lui Umberto Eco), studiile de critică literară s-au înregimentat în marele departament de PR al societății, filozofia s-a diluat, și nu ne putem încă lăuda cu apariția unor științe noi.

Între genurile literare, m-a interesat, firește romanul, care ilustrează bine mersul crizei. Secolul XXI debutează sub impresia operei lui Coetzee (n. 1940), situat printre acei puțini romancieri care n-au coborât ștacheta și care poate fi socotit un fel de hotăr între secole. Romancier de forță, se face cunoscut în lume printr-un roman excepțional, *Așteptându-i pe barbari*, în care construiește magistral o poveste despre fața hădă a „conchistadorilor” universali, și își câștigă notorietatea cu *Dezonoare*, o poveste puternică, plasată în Africa de Sud, post-apartheid.

Însă anii 90 sunt dominați de proza amplă, adeseori în registru fantastic, cu galerie mare de personaje, în maniera lui Salman Rushdie (n. 1947) ori Orhan Pamuk (1952), cu aplecare spre parabolă, ca Haruki Murakami (1949), ca în noul mileniu accentul să se deplaseze spre compozițiile romanești de mici dimensiuni, realiste, chiar angajate social, protestatare ori autobiografice – în această tendință încadrându-se Ryū Murakami (n. 1952), Alessandro Baricco (1958), Liudmila Ulițkaia (1943) ori Niccolò Ammaniti (n. 1966).

Principală preocupare scriitoricească rămâne însă erodarea poveștii, deziderat optzecist, dus treptat mai departe în fiecare deceniu, mai întâi prin romane de atac subtil la adresa compoziției clasice. Romanul *Singurătatea numerelor prime* de Paolo Giordano (n. 1982) șterge oarecum importanța conflictului epic. Apoi scriitorii adoptă minimalismul ori compoziția puzzle. Apar o serie de romane care încep cu finalul ori care povestesc episoadele aleatoriu. Cronologia devine monotona, chiar insuportabilă. Roberto Bolaño (1953-2003)

merge chiar mai departe. În romanul său, *2666*, narează episoade disperate, care recompun fragmentar povestea unui scriitor, aducând alături informații despre exegeții săi, ori despre țara în care a dispărut, sugerând că nu istoria personajului este importantă, ci contextul ei, uneori labirintic și fără legătură cu acel personaj. Mihail Șişkin (n. 1961) continuă tendința: în romanul *Luarea Ismailului*, apar poveștile dense, extrem de vii, ale mai multor personaje, fără ca aceste povești să aibă vreo legătură între ele. Este acolo o întreagă istorie a Rusiei, compusă din episoade, ai căror protagoniști sunt cupluri nefericite, dar angrenate într-o luptă pe viață și pe moarte, eroică și tot atât de zadarnică, precum bătălia pentru cucerirea Ismailului.

Sfârșitul de secol XX, întrucâtva similar veacului al XVIII-lea, pare dominat de o dorință unanimă de participare la vehicularea ideilor, iar mileniul aduce o victorie în acest sens (internetul și consecințele lui). Preocuparea constantă față de destin face ca idei de circulație academică să coboare, prin intermediul cinematografiei, în toate mediile. Listele de discuții

online, chaturile de pe net contribuie intens la comunicarea și dezbaterea ideilor (de cele mai multe ori filozofice, religioase ori literare). Oricine poate să-și publice gândurile și să cunoască ecoul imediat pe care îl produc. Texte care cuprind scrieri vechi sau noi se aglutinează într-un hypertext modificat în fiecare clipă, sintetizând discret și haotic cam tot ceea ce-a gândit omul mai de soi. Toate aceste evenimente indică apropiata eră a dispariției autorului, plagiatul generalizat fiind un simptom al acestei situații.

Pandemia care a amorțit lumea încheie perioada, pregătindu-ne pentru noua eră. Cărțile nu se vor mai vinde, ci vor fi puse la un loc, într-o bibliotecă virtuală, în care oamenii vor căuta cuvinte-cheie, care îi vor duce în miezul unui text desfătător, fără să mai intereseze întreaga poveste, numele autorului ori titlul cărții.

Doar eu voi ști că am iubit și am scris între revoluții, pentru nimeni altcineva acest lucru nu va avea importanță. După încă niște decenii, când va veni din nou revoluția, cineva va scrie aproape aceleași lucruri, cu alte personaje, cu alte tristeți.

Un drum lung de șase ani

Radu Aldulescu

Toată viața mea am pledat în fel și chip pentru iubire, frizând adesea penibilul, uitând că lumea are alte priorități. Mai bine de jumătate dintre autorii contactați m-au întrebat cum vor fi plătiți dacă vor dezvălui cum iubesc, ceea ce era, bineînțeles, un mod elegant de a se eschiva. Trăim doar în România, unde se știe că drepturile de autor pentru scriitori au o situație cu totul specială. Am contribuit, la rândul-mi, și eu cu o povestire pentru care am pretins un drept minim de autor, lăsând la o parte drepturile ce mi s-ar fi cuvenit pentru alcătuirea volumului. Un drept simbolic, din care să-i cumpăr doamnei un

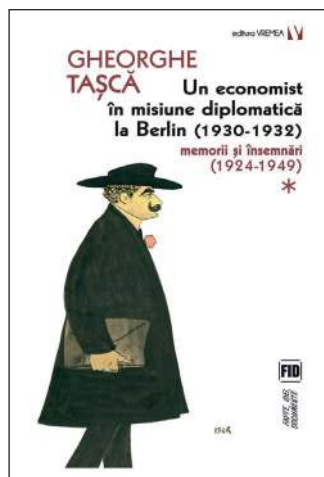
buchet de flori și o sticlă de ceva, spre a-mi arăta recunoștința pentru felul în care a dat curs cererii mele matrimoniale, pe care n-am lipit-o pe stâlpi, în parcuri, dar n-aș mai fi avut mult.

Cum iubim, așadar. În fel și chip. Experimentând sinucideri, prin expuneri îndelungate la soare, cerând prietenie unor doamne în vederea căsătoriei, scriind povestiri de amorul artei, fără pretenția de a fi plătiți... În sfârșit, a apărut în condiții grafice excelente volumul colectiv *Cum iubim*, care a avut parte de o lansare de vis. Au participat la eveniment douăzeci de autori dintre cei treizeci și ceva de semnatori ai volumului.

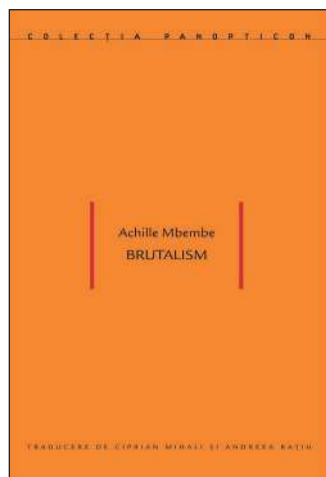
Doamna, care a răspuns, inițial, cererii mele de prietenie în vederea căsătoriei, dar care, pe parcurs, s-a rezumat la contribuția mea la *Cum iubim*, a avut o idee extraordinară: fiecare autor să propună o melodie preferată de el ca fundal sonor al lansării. Nu știu dacă se cuvine să mă mândresc sau să mă rușinez cu faptul că, printre toate melodiile acelea cântate în limbi de circulație internațională, doar cea propusă de mine era în română, deși cântăreața, Gabi Luncă, este de etnie romă. Aș fi putut apela, la o adică, la varianta în limba romă a melodiei *Floare albă de pe câmp, lasă-mă să te miros, că miroși frumos*. N-am vrut, totuși,

să forțez nota, care, oricum, punea în umbră povestirea mea din volum, intitulată *Fiecare în chilă lui*.

Închipuim, care va să zică, dragostea din chilii aflate la sute de kilometri una de alta. Era vorba, desigur, de o iubire virtuală, care n-avea de-a face, însă, cu rețelele de socializare din spațiul virtual. Cele două personaje ale povestirii au fost punctul de plecare pentru un roman ce avea să apară peste șase ani: *Drumu-i lung, căldura mare* – o poveste punctând parcursul meu de-a lungul ultimilor șase ani, începând chiar cu acel anunț matrimonial lipit pe stâlpii din jurul Lacului Morii.

Gheorghe Tașcă, *Un economist în misiune diplomatică la Berlin (1930-1932)*, Ed. Vremea, 2021. Carte de memorii, în două volume, reproduce de fapt consemnările lui Gheorghe Tașcă, bunicul Alexandrei Filotti, confiscate de Securitate și recuperate pentru editare recent. Notele, aproape zilnice, se întind din 1924 până în 1949. Analitice, pe alocuri cu portrete, însemnările de față constituie în primul rând un document de epocă. (OPTm)

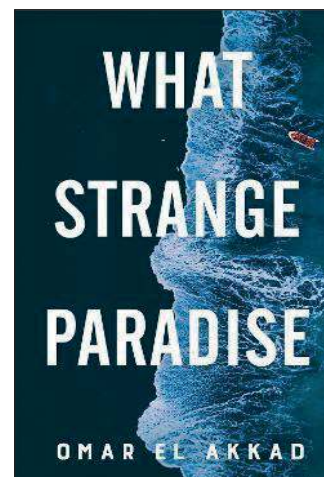
Achille Mbembe, *Brutalism*, traducere de Ciprian Mihali, Andreea Rațiu, IDEA Design & Print, 2021.

Cartea aduce o analiză interesantă a contemporaneității, ca epocă de rapt, distrugere și *brutalism*, o eră a deșeurilor, a *resturilor* istoriei, pornind de la sociologie și ajungând în zona antropologiei culturale. Abuzul de putere, cu toate efectele lui nocive, manifestate atât în economie, cât și în psihologia colectivă, are consecințe incalculabile asupra transformărilor speciei. (OPTm)

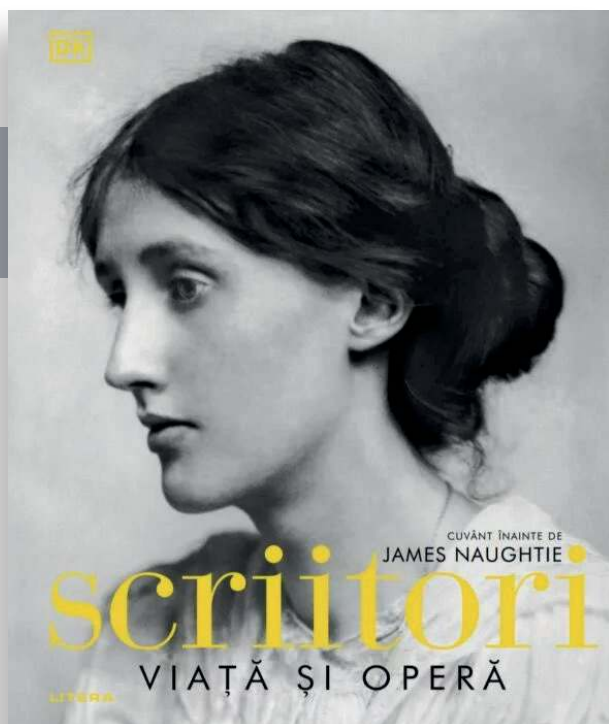
Deon Meyer, *La femme au manteau bleu*, trad. din afrikaans de Georges Lory, Collection Série Noire, Romans d'enquête, Gallimard.

Colecția Série Noire a Editurii Gallimard a publicat recent o carte care explorează domeniul artelor plastice și creează fire ce îi leagă pe coloniștii olandezi din secolul al XVII-lea de Africa de Sud contemporană. Treisprezece persoane care călătoresc împreună se opresc la un moment dat pentru a vedea panorama orașului Sir Lowry și observă un trup de femeie atârnat de un perete. Ceea ce atrage atenția autorităților este că femeia a fost spălată cu înălbitor. Situația se complică în momentul în care se află că aceasta a fost o americană, expertă în căutarea unor tablouri dispărute. (Diana Dragoman)

Omar El Akkad, *What Strange Paradise*, publicat la McClelland & Stewart, 2021.

Un copil și o adolescentă care vorbesc limbi diferite se luptă să supraviețuiască după ce se găsesc unul pe altul pe o insulă. Amir este singurul supraviețuitor al unui vas care s-a scufundat fiindcă era prea aglomerat, pasagerii fiind migranți care și-au părăsit casele pentru a-și îmbunătăți traiul. Văna va face tot posibilul să aibă grijă de acest copil. În paralel cu acest plan narativ se află capitole care narează aventura individuală – cum au ajuns cei doi pe insulă. Romanul a primit Scotiabank Giller Prize Winner, pe 2201. (Diana Dragoman)

Scriitori. Viață și opera

Cuvânt înainte de James Naughtie, traducere de Andreea Popescu, Litera, 2021.

de Doina Ruști

Rezultat al unui efort colectiv, cartea-album, editată de o companie a Penguin Random House și preluată în română de Litera, te impresionează de la prima pagină prin calitatea grafică și editorială. Este un album despre scriitori, cu informații varii, cuprinzând nume de referință ale literaturii universale, respectiv, 80 de scriitori. Fotografii, note biografice, detalii insolite, atmosferă de epocă – toate într-o singură carte, uriașă, lucrată impecabil.

De la Dante Alighieri la Saramago sau Mo Yan, albumul prezintă nume sonore, așezate cronologic și oarecum pe curente și perioade, punând alături de mărturisiri capitale, de citate, de însemnări biobibliografice – și fotografii, coperte princeps ale unor opere-manifest sau chiar timbre care au elogiat figura vreunui ilustru scriitor. Prefața entuziastă a lui James Naughtie (prezentator de știri BBC) face o bună intrare în carte, iar eleganța fiecărei pagini te conectează la istoria atât de pătimășă a unor oameni care au scris.

Biograf de ocazie

Liviu G. Stan

Uite, ăsta da privilegiu: să devii biograful lui Cormac McCarthy. Este o distopie numai gândul în sine. Om-umbră, McCarthy cred că a dat maxim două interviuri până acum. Am revăzut recent un interviu jucăuș oferit lui Oprah, care a avut menirea de-a încălci și mai abitir miturile care circulă pe seama lui. Scriitorul ăsta magnific și-a însușit zvonistica drept biografie. Bravo lui. Prin anii 1990, niște puști pasionați de literatură sa au pus mâna pe o cameră de 16mm și-au pornit într-o epopee texană în căutarea locuinței lui McCarthy, întrebând oamenii pe stradă dacă

au auzit de el. Unii spuneau că McCarthy era boschetar și scria prin moteluri părăsite. Un angajat al Poștei a început să strige: „McCarthy e mai bun decât Faulkner!” Alții ziceau că McCarthy ținea în casă telefonul doar ca să nu răspundă la el, că lucrul acesta îi confirma bogăția mistică a singurătății. Altcineva se jura că l-a văzut pe McCarthy într-o cocioabă construită între schelele unei sonde petroliere. Încă nu se știa atunci că fusese căsătorit deja de două ori și că detesta să muncească. Ori că avea o colecție de peste 7.000 de cărți. Ori că se tunde singur.

Ori că obișnuia cândva să se spele în bălți de ploaie. Ori că fusese înrolat în forțele aeriene americane. Ori că rătăcise o vreme prin Alaska dintr-un job într-altul. Ori că putea (poate) vorbi ore-n șir despre șerpii cu clopoței. Ori că n-avea (n-are) niciun scriitor prieten – de fapt, nu suporta (suportă) compania scriitorilor, simțindu-se în largul său doar cu oamenii de știință de la Institutul Santa Fe. Ori că, în general, nu-i plăcea (place) să vorbească despre literatură, ci despre, evident, șerpi cu clopoței, Wittgenstein, muzică country și computere moleculare. Ori că toate aceste

detalii nu spun mare lucru despre un om care pare a-și fi propus să trăiască după regulile Ecclesiastului. Soția nr. 2, Annie DeLisle, își amintea într-un interviu din 1992 pentru NY Times: „Trăiam într-o sărăcie totală. Se întâmpla ca cineva să sune și să-i ofere 2.000 de dolari ca să țină o conferință la o universitate despre cărțile sale, iar el răspundea că n-are ce să zică în plus, tot ce-a spus a spus în cărți. Și iar ajungeam să mâncăm încă o săptămână fasole la conservă.”

Pe scurt, McCarthy este un om blestemat să nu se plictisească.

Lyon

Am ajuns la Lyon din dragoste! Mai exact: prin și imediat după căsătorie! Nu mai puteam rămâne în țară pentru că aș fi făcut „valuri”, eram un exemplu de *mixtiune* franco-română care nu trebuia nici urmat, nici invidiat în ochii regimului comunist. Asta era cu vreo zece ani înainte de căderea Cortinei de Fier. Culmea este că Jean-Louis, logodnicul meu de atunci și soțul de acum, își făcuse studiile clasice la aceeași universitate unde avea să predea timp de trei decenii limba română, „această latină modernă”, cum i-a zis el, care l-a cucerit. A învățat-o atât de bine, încât poate trece ușor drept român. Mai ales că este și impregnat de cultura românească: a tradus mulți autori clasici și... continuă s-o facă.

Lyonul m-a cucerit încet-încet. Este un oraș mare, aproape de Paris (două ore cu *tgw*-ul), de Alpi și de Mediterană. În platanii de pe

Florica Courriol

bulevardele lui se aud vara *les cigales*, insectele care „stridulează” – cum zicea o poetesă – anunțând, la trei sute de kilometri, marea. Cu mai multe universități, teatre, operă, sală de concerte, muzee, plus cu mândria că a fost prima capitală a Galiei, sub numele de Ligdunum.

Cea mai veche amintire lyoneză: Universitatea Jean Moulin și „Creionul”, dar și o placă pe o stradă dosnică, paralelă cu cea pietonală: pe rue d’Auvergne, unde a locuit Baudelaire copil. Universitatea o văzusem în poze, înainte de a preda acolo, este o clădire nu prea înaltă și totuși impozantă,

pe malul stâng al Ronului, aproape față în față cu Hôtel Dieu, prin care și-a plimbat pașii Rabelais. O aripă a ei a fost bombardată la sfârșitul celui de-al Doilea Război, de americani, din greșeală – era aproape de sediul Gestapoului, unde a fost schingiuit Jean Moulin, reprezentat de vază al Rezistenței. Clădirea a fost refăcută și mulți ani, chiar în acea parte, s-a aflat sala în care a funcționat lectoratul român! Cât privește „Creionul”, el era până mai acum doi ani singurul turn modern înalt, de formă cilindrică – ultimele 5 etaje (din 35) descrescând, de unde forma de creion ascuțit.

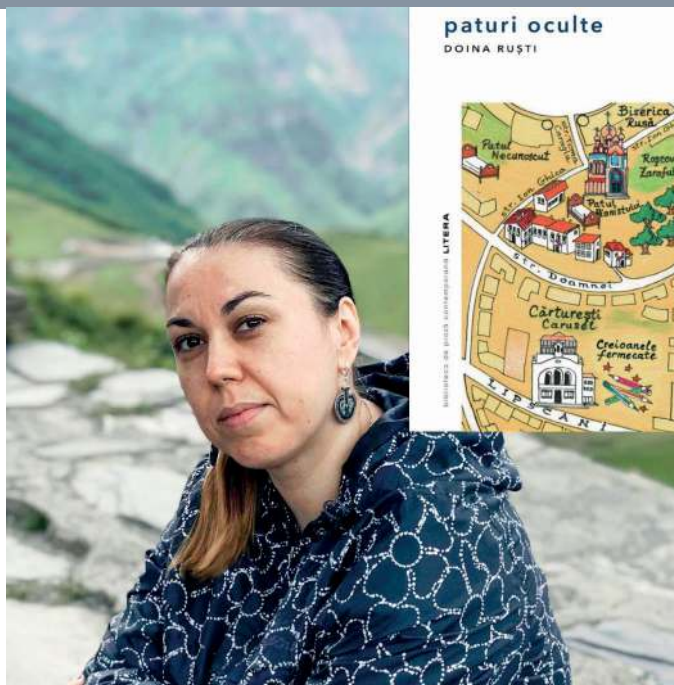
Desigur, mai sunt și *passaje* (*traboules*). Pentru cei care nu știu, sunt niște „scurtături” care fac legătura între străzi sau imobile, un fel de străduțe foarte înguste, situate atât pe pantele cartierului Croix-Rousse, cât și în centrul vechi „le vieux Lyon”

Vénus de Milo aux tiroirs

Cristina Bogdan

Talentul unui scriitor se măsoară lesne după capacitatea de a-ți menține atenția (și chiar un soi de încordare febrilă) pe parcursul întregii narațiuni pe care ți-o întinde înaintea. La masa cuvintelor așternută de Doina Ruști, niciunul dintre felurile propuse spre degustare nu te lasă indiferent. Ca la un autentic festin, în care savurezi, cu nedisimulată încântare, toate bucatele ce-ți sunt oferite, parcurgând fiarele poveștilor din cel mai recent volum al prozatoarei, ești cucerit, rând pe rând, de intriga de roman polițist, de vulturile poveștilor de dragoste, de rafinamentul inserțiilor fantastice și suprealiste și, mai ales, de substratul metafizic, ce găzduiește unele dintre marile întrebări ale filosofiei.

Paturi oculte este un roman simfonic, în care se disting sonoritățile unor instrumente foarte diferite, armonizându-se însă perfect. Salturile în timp și în spațiu sunt posibile, trecerile dintr-o realitate într-alta au loc pe neașteptate, înlănțuirile și suprapunerile accentuează senzația de stranie și, în mod paradoxal, de coerență a lumii.

Realitatea urbană (bucureșteană) în care sunt proiectate drumurile personajelor ni se dezvăluie sinestezic, mulându-se pe tiparul eroilor ce străbat tărâmul de aici în căutarea altuia, pe care doar îl presimt sau îl deslușesc oniric.

Conform distincției propuse de Michel de Certeau, există două

variante de a cunoaște țesătura urbană și, dincolo de ea, palimpsestul nesfârșit al orașelor invizibile din lăuntru: cu ajutorul hărții sau al *itinerariului*. În primul caz, cunoașterea este orientată, fixată de traseele sugerate, în cel de-al doilea, lumea este străbătută cu pas de *flâneur*, iar spațiul este însușit ca o realitate profund subiectivă, personală.

Flori, protagonista romanului, le experimentează pe amândouă, amintind de îndrăzneala gestului din 1979 al artistei Sophie Calle, de a urmări și fotografia un bărbat pe stradă, care a condus la apariția proiectului *Suite Vénitienne*. Ea călătorește hipnotizată, sedusă iremediabil de paturile create, cu două veacuri în urmă, de meșterul aromân Valakis (Valache Cercel) și pictate de soția lui, Olimpiada (alintată Pipica), definitiv pecetluite prin frenezia magico-erotică a cuplului:

„Ea voia să-l înghită, prefăcut în furnici care-aveau după aceea să-i colinde prin sânge până la moarte, iar el voia s-o facă bucăți, și din ele litere mici pe care să le așeze într-o carte. (...)”

Și-aveau obiceiul să facă dragoste în orice pat, chiar în clipa în care era gata, direct pe scânduri, ca un fel de tribut, ca un fel de

consfințire a muncii lor.“

Cioplite din lemnul roșcovilor iviți, la rândul lor, dintr-o stranie întâmplare petrecută în curtea casei Mataragiului, paturile cu voci de sirenă, potrivite pentru diverse nevoi și feluri de destinatari, devin obiecte *semiofore* (Krzysztof Pomian). Ele primesc darul tainic de a arunca o punte dinspre invizibil către vizibil (invizibilul lumii căreia îi aparțin la origine și vizibilul prezenței lor actuale), suprapunând temporarități distincte.

Călătoria pe urmele paturilor vechi, fascinante până la delir prin deschiderea către minunata *dumbravă de roșcovi*, mi-a amintit de întrebarea din *Eseurile critice* ale lui Roland Barthes – „Dar cum e posibil ca un obiect să aibă o poveste?” Răspunsul lui se potrivește acestui roman întortocheat și plin de sertare cu sensuri literare multiple, precum cele săpate în trupurile venusienelor statui ale lui Dali: „povestea lui este aceea a unei *migrații*, ciclul avatarurilor (în sens propriu) pe care-l parcurge departe de ființa sa originală, urmând panta unei anumite imaginații care îl deformează, fără ca totuși să-l abandoneze.“

Doina Ruști face parte din stirpea gânditorilor socratici, care intuiesc că „viața nepovestită nu merită să fie trăită“, iar romanul ei este, dincolo de celelalte chei de lectură sugerate anterior, o pledoarie pentru urmele care pot naște povești, pentru privirea atentă la detaliile microscopice, singura capabilă să restaureze lumea din cel mai insignifiant și infinitezimal fragment al ei:

„O așchie sare, scapă din foc, iar anvelopele unei mașini o duc mai departe și, chiar și-așa, transformată-n rumeguș, pe jumătate putrezită de vreme, continuă să distribuie toate întâmplările la care a luat parte, chiar și după ce-a fost îngropată adânc, la sute de metri.“

Doina Ruști, *Paturi oculte*, Editura Litera, BPC, 2020, 288 p.

Ce volume de poezie a citit Ligia Pârvolescu în 2021 (în ordinea alfabetică a numelui autorilor)

Șerban Axinte – *Scrâșnetul dinților*, Editura Cartier
 Ramona Boldiszar – *Nimic nu e în neregulă cu mine*, Casa de Pariuri Literare
 Svetlana Cârstea – *Sunt alta*, Editura Nemira
 Ruxandra Cesereanu – *Sophia România*, Casa de Editură Max Blecher
 Lena Chilar – *O cană de noviciok la bătrânețe*, Editura Tracus Arte
 Teodora Coman – *Lucy*, Editura Tracus Arte
 Anastasia Gavrilovici – *Industria liniștirii adulților*, ediția a 2a, Casa de Editură Max Blecher
 Mugur Grosu – *Principala morengo*, Casa de Editură Max Blecher
 Diana Iepure – *În rest, viața e frumoasă*, Casa de Editură Max Blecher
 Claudiu Komartin – *Autoportret în flama de sudură*, Casa de Editură Max Blecher
 Marin Mălaicu-Hondrari – *Urmele incercării*, Editura Charmides
 Ștefania Mihalache – *Croniclele Akasha*, Editura Nemira
 Adelina Pascale – *măi for 2*, Casa de Editură Max Blecher
 Simona Popescu – *Cartea plantelor și animalelor*, Editura Nemira
 Ana Săndulescu – *La topirea ghețurilor*, Casa de Pariuri Literare
 Cătălina Stanislav – *Nu mă întrerupe*, OMG Publishing House
 Bogdan-Alexandru Stănescu – *Adorabilii etrusci*, Editura Charmides
 Robert Șerban – *Poemul curcubeu (un experiment)*, Casa de Pariuri Literare
 Flavia Teoc – *Istoria naturală*, Casa de Editură Max Blecher
 Miruna Vlada – *Prematur*, Editura Cartier

Vlad

Violeta Popa

Bate mingea când nici nu te-aștepți și unde nici nu-ți trece prin cap c-ar mai fi vreun loc de fixat încă o poartă. Peretele din spatele casei noastre e totuși cel mai tentant pentru ghetetele lui. Ce-i pasă că-i un zid de peste 65 de ani?! E-un puști al naibii de neastâmpărat. Îl cheamă Vlad. Învață bine și a primit de la părinți o bicicletă – o bijuterie, ce mai, are și sonerie cu pietre Swarovski, – dar a urcat în șa doar de vreo două ori, i-a strâmbat o spiță,

s-a bosumflat și a dus-o în fundul curții să sprijine acolo iedera bătrână.

L-aud mereu când se-ntoarce la balonul rotund. Acum își face-ncălzirea – țintește vreun mutulică de motan rătăcit pe la ei ori vreo coțofană croncănitoare ce bănuie prin merii lor după ouă sau pui în cuiburile altor păsări. Tocmai când încep eu să corectez teancuri de extemporale. În grădină. E încă plăcut afară deși e octombrie...

Mi-am făcut un ceai ușor. Dar să dau zor până se-ntunecă. Lucrările sunt dintre cele mai bune, rar scad sub opt. Îmi șterg cu grijă ochelarii și amurgul se lasă cuprins pe rând în oglinda câte unei lentile în mișcare... Sorb o gură din ceaiul și el arămiu și dau să semnez, când, buf, mă nimește mingea lui Vlad și-mprăștie gelul roșu producând o caricatură de notă sub impulsul neiertător.

Ridic ghiuleaua buclucașă și-s uluit. Din pielea albă cu pete

negre a mingii îmi zâmbește... chiar Vlad: „Ehe, dom' profesor, v-a plăcut ce șut am tras peste casă?” Și aud că strigă și mai tare: „Eh-he-he, se-aude acolo?”... Din curtea vecină!... Vreau să răspund, dar abia dacă m-aud băiguind: „Aaa, tu ești, Vlad?” – „Da, dom' profesor!” și zâmbetul din fața ochilor mei se lățește odată cu marginile lucios amăgitoare ale mingii: „Eu sunt! Ha-ha!” și se repede și-mi mușcă mâna în care pixul roșu, sleit, înțepenește.

Dracula, îndrăgostitul din mansardă

Alexandru Șerban

Cei doi priveau prin geamul murdar al ferestrei oamenii care se perindau pe strada Luterană. Se aflau sus, în mansarda imobilului de la numărul trei, într-o cămăruță prăfuită, pe care femeia o închiriasse cu două săptămâni în urmă. El fuma, privind îngândurat la un cerșetor care se opri pe trotuarul de vis-a-vis, în fața bisericii. De după colț, dinspre Sala Palatului, se iviră doi bătrâni, soț și soție, care păseau încet, ținându-se de mână. În tot acest timp, Eliza admira sprâncenele groase, ușor arcuite, ale bărbatului cu nas ascuțit și buze subțiri printre care ieșeau din când în când roto-coale de fum.

— Știam că lumina zilei îți face rău, rupse tăcerea femeia.

— Povești, draga mea, doar povești! spuse el rânjind, în timp ce își mută privirea spre două dame îmbrăcate sumar ce tocmai ieșeau pe ușa din spate a unei clădiri, care nu era altceva decât fostul Hotel București. Se vede că nu știi nimic despre mine.

— Poate nu ești cine spui că ești, se smiorcăi Eliza, lăsându-și încet capul pe umărul lui. Poate m-ai mințit doar ca să mă seduci.

Bărbatul strivi țigara fume-gândă de pervaz și se întoarse brusc. O îmbrățișă, își lipi fruntea de fruntea ei și, privind-o în ochi, îi spuse șoptit:

— Voi, căutătorii de vampiri, aveți o naivitate aparte. Aplecați urechea la tot felul de legende, iar

când reușiți să găsiți ceea ce căutați vă lăsați păgubași și nu mai credeți în destinul vostru.

Femeia își apăsă bărbia pe gâtul rece al aceluia care, cu un tremur în glas, începu să îi destăinuie frânturi din viața sa, povestea adevărată, nu cea inventată sau scrisă de alții.

— Sunt așa cum mă vezi și cum m-ai simțit mai devreme, atunci când ne iubeam. Eu sunt contele cel adevărat, nu personajul sângeros din filme și cărți. Sunt cel mai frumos dintre toți. Privește-mă! gemu bărbatul dându-și ochii peste cap. Neisprăviți au fost toți aceia care au scris despre mine. La început, au vrut să atragă atenția asupra mea, să mă

compromită, să mă vâneze mai ușor și apoi să mă închidă într-o cușcă cu bare din fier pentru ca oamenii să se distreze pe seama mea, iar ei să se îmbogățească. Pe jumătate le-a reușit, dar acum, zăbrelele cuștii, în care se chinuie să mă închidă de vreo sută și ceva de ani, nu sunt altceva decât pagini de hârtie sau de internet, filme și benzi desenate. De banii câștigați de pe urma mea nu îmi pasă atâta timp cât eu sunt liber.

S-a oprit din a povesti ca să o sărute pe gât, pe lobul urechii, pe frunte, să îi simtă mirosul de femeie. A gemut, a oftat lung, și-a dus povestea mai departe.

Continuarea în versiunea online

biografie pentru un altfel de dicționar

de Gabriela Toma

aveam vreo 13 ani, mă angajasem la un unchi din partea tatălui, un croitor care primea comenzi tocmai de la Paris. dormeam în atelierul lui și deschideam magazinul la prima oră. într-o noapte, un hoț era cât pe ce să mă omoare, am fugit așa de departe încât am ajuns să mă îndrăgostesc. era prima dată și mama primului meu copil. am plecat să muncesc în Libia, apoi în Egipt, am văzut piramidele. într-o noapte, am primit un telefon în camera de hotel. m-am întors în țară și mi-am îngropat soția care murise în accident de mașină. am continuat să alerg până când am găsit-o pe mama celorlalți doi copii. a trecut o vreme, a trecut un anotimp. a doua soție a murit de cancer. am trei copii orfani pe lume...

Jurnalul unei revoluții. Cu J mare

Sandra Sankat

„Mă numesc X, m-am născut în X oraș și în X an.“

Aceasta ar fi fraza-motor care declanșează, în fiecare dintre cele patru părți ale sale, elementul autobiografic în spectacolul lui Carmen Lidia Vidu. De data aceasta, seria de teatru documentar „Jurnal de România“, caleidoscopul pe care Vidu îl folosește pentru a privi altfel spațiul autohton, luminează capitala și pune reflectoarele, la propriu, pe clădirea TNB-ului. Se caută un cadru pentru a asculta istoria cu i mic. Cum altfel, dacă nu printr-un jurnal? Așadar, Vidu regizează silențios mișcarea acestui caleidoscop, stă la butoane și îi înconjoară pe actori cu „aure“ din amintiri, date personale, cuvinte marcante, imagini și videoclipuri de arhivă proprie, citate de divertisment ale perioadei în cauză; îi lasă pe ei în prim-plan. Consemnează aici: Oana Pellea, Florentina Țilea, Daniel Badale, Ion Caramitru, cu Revoluția de la 1989 în rol principal.

Genericul spectacolului îi aparține Florentinei Țilea și setează deja un cadru intim, nostalgic,

plin de emoție personală: cântă ceva ancorat într-o amintire din copilărie, apoi cântecul se topește într-un video cu propriul tată, marcând astfel accesul către amintirile și viețile personale ale celor din scenă.

Prima parte o are în centru pe Oana Pellea. În stilul reprezentativ seriei de spectacole, Vidu proiectează, de data aceasta pe enorma fațadă a clădirii TNB, obiecte de tipul *memorabilia*, dosare ale

Securității și aduce sub lupă istoria cu i mic. La fel ca Ion Caramitru, tot din grupul actorilor maturi, Oana Pellea continuă să joace și să maniereze o narațiune atât de des utilizată despre momentul '89. Nu onestitatea lipsește, ci suflul unei experiențe vii, fără vehemență și teatralitatea cuiva care are o privire milimetrică asupra faptului.

Etajul vizual, bazat integral pe video-proiecții, angrenează și transformă TNB-ul în *hotspot*-ul autobiografic al Revoluției. Autenticitatea spectacolului se țese cu variații ale persoanei I, folosită apăsător, ferm, atunci când se vorbește cu „eu“ și „pe mine“, la timpul prezent. În părțile a doua și a treia, cele ale Florentinei Țilea și ale lui Daniel Badale, actori dintr-o generație mai tânără, nivelul de deschidere pare mai mare; cei doi își asumă mai ușor renunțarea la persona publică, își însușesc diateza activă aproape ca o nevoie de a progresa cumva în propriile căutări. E de apreciat în mod special cum aduc pe scenă cât mai

mult din viețile lor „adevărate“: de la concluzii personale (*Nu a fost Revoluție*) la confidențe cu un aer privat (*Îmi petrec Revelioanele singur*, *Plâng ușor*, povestește Badale, iar Țilea relatează cum, copil fiind, îl vedea pe Ceaușescu ca „de-al ei“); aceste momente îl apropie pe spectator, îl fac să recalculeze suma relatărilor despre marele moment revoluționar. E nevoie de intersecția mai multor planuri, chiar dacă, la final, sentimentul legat de Revoluție rămâne unul voit confuz. Însă „jupuirea“ unui asemenea eveniment-mamut din istoria României până la perspectivele „mici“, individuale, care jonglează și cu suveniruri personale, domestice, are potențialul de a debloca un soi de terapie colectivă și de a înregistra teatrul documentar ca o arhivă vie. Spectacolul lui Vidu nu vorbește atât despre Revoluție, cât despre vocile care se aud mai încet decât zgomotul marilor istorii.

Jurnal de România. 1989 (2020, regie: Carmen Lidia Vidu, TNB)

Hamlet în sos picant – de la Chișinău, la București

Andrei Bulboacă

Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău a fost prezent pe scena TNB cu un spectacol recent din repertoriul curent, dublu premiat la Gala UNITEM, o poveste împănată cu picanterii, susținută de o distribuție de zile mari: Petru Hadârcă, Angela Cioabanu, Diana Decuseară, Dan Melnic, Ghenadie Gâlcă, Margareta Pântea, Iurie Foțșă, Mihai Zubcu, Alexandru Pleșca / Igor Babiac.

Cu o singură reprezentație, pe 16 ianuarie 2022, la Sala Studio, actorii din Chișinău au oferit un spectacol de zile mari, cu piesa *Hamlet în sos picant* după Aldo Nicolaj, în regia lui Alexandru Cozub.

Spectacolul a avut premiera pe

data de 30 noiembrie 2020, și la recent încheiata Gală a Premiilor UNITEM 2021, ediția a XX-a, aniversară, a obținut următoarele premii pentru: CEL MAI BUN ROL MASCULIN - Petru HADÂRCĂ, pentru rolul Froggy, și CELE MAI BUNE COSTUME TEATRALE - Tatiana POPESCU.

Acțiunea se petrece în Castelul Elsinore, dar nu în sala tronului, ci în bucătăria regală unde

masterchef-ul Froggy drege, din polonic, cuțite și pahare, tragedia prințului danez, bântuit de himere. Pentru mai mult efect, din gelozie și amor rănit, îmbracă armura bătrânului Hamlet. În bucătărie sfârșie purcelușii de lapte, se fezandază mistrețul în puțină de stejar, se coace la foc domol bușina de porumbel à la Pericle, se perpeleşte Limba de vacă marinată à la Tutankhamon. Bucătăria ajunge câmp de bătălie - ce-i drept, în sânge e doar friptura... restul e picanterie.

Aproape două ore, fără pauză, de joc intens, cu o desfășurare simbolică și cu umor, piesa a încântat un public avizat. Din păcate, a fost o singură reprezentație, un spectacol unicat.

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com